

SÜREYYA EVREN'İN "POSTMODERN BİR KIZ SEVDİM" VE "UR LOKANTASI"ADLI ROMANLARINDA GÖRÜLEN SÖZ DİZİMSEL BAZI TESPİTLER¹

SOME SYNTACTIC DETERMINATIONS IN SÜREYYA EVREN'S NOVELS
"POSTMODERN BİR KIZ SEVDİM" AND "UR LOKANTASI"

Serdal KARA*

Serap ERÜLKEN SOYKAN**

Özet

Postmodern akım her alanda büyük değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Edebiyatta da bu değişimin derin izlerini hem şekilsel hem de içerik olarak görmekteyiz. Postmodern yapıtlarda dil, kimi yerde söz dizimi kurallarına aykırı bir şekilde kullanılabilir. Postmodern romanlarda geleneksel kuralların dışına çıkılarak yapılan bu kuralsızlık eylemi aslında postmodernizmin başlıca ilkesidir. Klasik roman yapısının yıkıldığı bu eserlerde söz dizimi de gerek kelime grupları gerek cümle çeşitleri gerek cümle öğeleri farklı bir görünüş sergileyip bu akımdan payına düşeni alır. Bu çalışmamızda Süreyya Evren'in postmodern romanlarından "Postmodern Bir Kız Sevdim ve Ur Lokantası" adlı eserlerinde görülen bazı söz dizimsel tespitler üzerinde durulmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalara farklılık, özgünlük ve postmodern romanın her alanda olduğu gibi söz dizimi açısından oluşturduğu gelenek dışı eğilime dair örneklere de metinde yer verilmektedir. Süreyya Evren'in eserlerinde postmodern edebiyatın hemen hemen bütün özellikleri görülmektedir. Bu özelliklerden biri de bilinçli bir tercih olarak yazarın dilde sergilediği aykırı tutumdur. Özellikle ironik anlatımın yoğun olduğu pastij ve parodilerde bu tutum, birçok örnekte görülmektedir. Bunun bilinçli bir tercih olduğu, yazım kurallarına aykırı bir şekilde yazılan sözcüklerin kullanıldığı bağlamdan anlaşılmaktadır. Bütün bunlar postmodernizme uygun bir tavrın göstergeleridir. Eserlerden hareketle tespit edilen özellikler örneklerle gösterilmiş, en doğru biçimde izah edilmeye çalışılmıştır. Makalemizin sonuç bölümünde elde edilen bulgular genel hatlarıyla değerlendirilip açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Postmodern roman, Söz Dizimi, Postmodern Bir Kız Sevdim, Ur Lokantası.

¹ Bu makale Doç. Dr. Serdal KARA'nın danışmanlığında Serap ERÜLKEN SOYKAN'ın MAÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

* Doç. Dr. Mardin Artuklu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, serdalkaraa@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0133-7767>.

** Mardin Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı, Yüksek Lisans Mezunı serapyasar2010@hotmail.com, Artuklu/Mardin ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7404-057X>.

Abstract

Postmodern movement has caused great changes in every field. We see the deep traces of this change in literature, both in form and in content. In postmodern works, language can sometimes be used contrary to syntax rules. In postmodern novels, this act of rulelessness, which is done by going beyond the traditional rules, is actually the main principle of postmodernism. In these works, where the classical novel structure is destroyed, the syntax, both word groups, sentence types and sentence elements display a different appearance and take its share from this trend. In this study, we focus on some syntactic determinations seen in Süreyya Evren's postmodern novels, "Postmodern Bir Kız Sevdim ve Ur Lokantası". The studies in this field include examples of difference, originality, and the unconventional tendency created by the postmodern novel in terms of syntax, as in every field. Almost all the features of postmodern literature can be seen in the works of Süreyya Evren. One of these features is the author's contrary attitude to language as a conscious choice. This attitude is seen in many examples, especially in pastiges and parodies where ironic expression is intense. It is understood from the context in which words written contrary to the spelling rules are used that this is a conscious choice. All these are indicators of an attitude suitable for postmodernism. The features identified from the works were shown with examples and tried to be explained in the most accurate way. In the conclusion part of our article, the findings obtained are evaluated and explained in general terms.

Keywords: Postmodern novel, Syntax, Postmodern Bir Kız Sevdim, Ur Lokantası.

Giriş

Edebî eserler, dilin en iyi şekilde işlenip yansıtıldığı malzemelerdir. Bu nedenle, dilin özelliklerini bütün yönleriyle ortaya koymada edebî eserlerden yararlanır. Son yılların her alanda en çok tartışılan konularının başında postmodernizm gelir. Postmodernizm üzerine pek çok yazılar yazılıp, tartışmalar yapılmaktadır. Ancak bu kavram ne kadar çok eleştiriye, çalışmaya, tartışmaya malzeme olsa da tam anlamıyla bir netlik kazanamamıştır. Postmodernizm ve postmodern romanın genel bir bakış açısının ortaya konulmaya çalışıldığı çalışmamızda söz dizimsel incelemeler çerçevenin dışına çıkılmadan verilmeye çalışıldı.

"Postmodern Bir Kız Sevdim ve Ur Lokantası" adlı romanlardan hareketle yapılan bu incelemede söz dizimi ile ilgili özellikler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu özellikleri ortaya koyabilmek amacıyla edebî eserler başlangıç noktası olarak ele alınmıştır. Eserlerden verilen örneklerle tespitler somutlaştırılmıştır. Çalışmamız, modern roman ile postmodern romanın söz dizimsel açısından karşılaştırılmasına zemin hazırlamıştır.

Son dönem edebiyatımızda postmodernizm, postmodern roman ve romancı dikkat çekici bir kimliğe bürünmüştür. Bu nedenle Süreyya Evren bu akımın son dönem Türk edebiyatında önemli temsilcilerinden biri olarak görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, yazarın üslubunu tanıma konusunda da faydalı olacaktır. Dil yapısından hareketle yazarın kurduğu cümlelerin yapısını, seçtiği kelimelerin postmodern ifade anlayışıyla nasıl bütünleştiği daha iyi anlaşılabilir.

İncelediğimiz Eserlerde Görülen Söz Dizimsel Tespitler

1. Postmodern dil bilinçli bir tavrın ürünüdür. Postmodern yazar, modern yazarın sistematik, genel geçer unsurlara uygun düzenli dilini bilinçli bir şekilde bozmaya çalışır. Yazar “bilinçli olarak eğlendirici/sürükleyici görünümlü öğelerle donatır metnini.” (Ecevit, 2016: 74).

Burada asıl amaç modernizmin diğer unsurlarında olduğu gibi dil unsurunda da modernizme aykırı bir tutum sergilemek, modernizmin kurallarını yıkmaktır. Bu yüzden de yazarlar “geleneksel, akademik söylem tarzlarını reddederler; cüretkâr ve kışkırtıcı hitap biçimleri” kullanırlar (Rosenau, 1992: 28).

Gerçeği sembolik ifadeler kullanarak anlatan bu romanlarda geleneksel söz dizimi kuralları yıkılmıştır. Yazar, söz dizimindeki bu postmodernizmin gerektirdiği farklılığı bilinçli bir şekilde eserlerine yansıtmıştır. İncelediğimiz romanlarda şekil ve anlam birlikteliği olan cümlelerin yanında şekil ve anlam açısından kısa, kopuk ifadeler ve cümleler de kullanılmıştır. İncelediğimiz metinlerden hareketle bu konuda tespit ettiğimiz örnekler şöyle gösterilebilir:

“İlkokuldayız, sürekli SScb ile Abd ilişkileri tartışılıyor, arkadaşlarla olsun öğretmenlerle olsun, ağzımızdan düşmeyen Almanlar, Ruslar, İngilizler, sınıfın duvarlarında hep haritalar, ben ne zaman aklıma yeni bir fikir düşürsem bunu nereden okudun diye soruyorlar, ben de bir gazete parçası bulmuştum yolda, orada yazıyordu diyor, derdim, sonra bu tutunca azıtıyorum ve gazetelerde 200 metrelik yeni tırlar çıktığına dair haberler gördüğümü anlatıyorum -şimdi belki gerçekten 200'lük tır var... annemi bağış vermediği için götürdüklerini biliyorum ama sesim çıkmaz...” (UL: 25).

“ Çarpışma! Polis ‘fasulye torbası’ denilen saçmalarla / yaralılar #Arnavut kuşbazlar; kuş yemi çuvalları, kafesler ve kutularla sokağın girişine barikat kurdular % kimse bağırmadan...” (UL: 15,16).

2. Postmodern eserlerde dil oyunlarına da çokça başvurulur. Sonuçta “postmodernistlerin kural tanımazlık, belirsizlik, tutarsızlık, mekanik olanın dışına çıkma vs. gibi pek çoğu göreceli çağrışımlar uyandıran yaklaşımlarında hep dil mekanizması karşımıza çıkar” (Emre, 2006: 103).

Çünkü dilbilimsel bakış (Ferdinand de Saussure ve takipçileri) esas alındığında, postmodern eserlerde amacı/mesajı karşılayan *gösterilen* değil, bu amacı/mesajı işaret eden *gösteren* (ses, şekil, resim vb.) ön plana çıkar. Bu yüzden dilin ifade ettiği mesajdan ziyade, bu dilin unsurlarının bir araya getirildiği yapı daha önemlidir. Hatta “postmodernistlere göre dil dışında hiçbir şey yoktur” (Murphy, 2000: 53).

“Postmodern roman için hiçbir unsur dil kadar önemli değildir. Hatta

postmodern metinler dili sergileyebilmek, dili kullanabilmek, dille bir arada olabilmek amacıyla oluşturulur.” demek yanlış olmayacaktır. (Özot, 2014: 973-987). Postmodern yapıtlarda amaç gösterilen değil iletiyi gösteren şekillerdir. Bu şekil grafik, resim vb. şekilde kullanılır.

Modern romanlarda pek görülmeyen ve postmodernizmin yansıması olan sözcük ve söz dizim kuralları bu eserlerde geniş yer tutmaktadır. Her ifade kendi bağlamı içinde değerlendirilir. Yazar, çağrışım yaparak metin oluşturmaya çalışmıştır. Anlam kesinliği yok gibidir, “artık kastedilmeyen anlamlar ortalıkta dolaşmaya başlamıştır” (Uçan, 2008: 477)

“Dili söylemle çoğulcu hale getiren postmodernistler mesela kelimelerle göstermek isterler. Kelimelerin yetmediği yerde resimlerle, işaretlerle göstermeye çalışırlar. Yazıyı adeta okunan değil de seyredilen bir sahne haline getirirler.” (Demirtaş, 2015: 14).

Aşağıdaki örnekte, birden fazla anlam çağrıştırılarak eserlerde bunların nasıl kullanıldığı gösterilmiştir. Bir reklam panosunu andıran ifadeler kullanılmıştır. Bunu yaparken geleneksel gramer kurallarının da dışına çıkmıştır. Metinde İngilizce, Türkçe sözcükleri bir arada kullanarak İngilizceyi iyi konuşamayan kişilere ironik bir şekilde gönderme yapılmıştır. (UL: 23-24-25)

Örnek:“ --The end of Dava—ortaokuldayız.” (UL: 23)

“ BENİ OKUMAYI BIRAKIN MİCROSOFT READ SİZİN
YERİNİZE OKUYOR
MİCROSOFT
HAYATINIZI KOLAYLAŞTIRIR (UL,s.66)

3. Romanlarda 72 satır süren tek cümle metin kesitleri söz dizimi açısından dikkate değerdir. (PBKS: 84-85-86)

4. “Ur Lokantası” adlı eserde birçok farklı puntoların kullanıldığı görülmektedir. Kullanılabilecek en büyük ve en küçük punto uygulanmıştır. Yazar bazı sayfalarda sadece 12 sözcük kullanırken (s.91), bazı sayfalarda ise 465 sözcük (s.32) kullanmıştır. Aynı sayfada farklı iki puntunun kullanıldığı da görülmektedir.

“kalkıyordum ve aradan bir yerden işe gidip geliyordum. Maaşıma zam istemeyi düşünüyordum ve zam istemek için uygun sözcükleri arıyordum. Uygun sözcüklerin masanın üzerinde bir yerde olduğundan kuşkulandım ve ite kaka oturma odasına girdim.Masanın üzerindeki kağıtları kitapları

gazeteleri ders notlarını telefon numaralarını bardakları kalemleri hep kaldırıp attım. Laleri karabiberleri fotokopi makinelerini el fenerlerini bıraktım. Uyuyan sözcükler beliriverdi. Uyuyan sözcüklerin üzeri örtülür. En iyisi sabahı beklemek. Sabaha kadar sözcükler uyanır. Şişen göbeğin şişen damarlarından gelen hırıltılarını dinleyerek uyuyordum. Sabah oldu. Gözler açılıp ovuş -göbek her noktadan duvara değerken küçük aralıklardan küçük güvercinler ve serçeler odaya doluştular.Hepsi çok açlar. Ekmek bekliyoruz. Verecek hiçbir şey yoktu. Çaresiz uykucu sözcükleri uyanmadan doğradım ve parça parça kesip kuşlara dağıttım. Kuşlar sözcükleri yuttu. Küllerinden yeniden doğan fönix durmaksızın sözcükleri gagalıyor ve midesini şişiriyordu. Büyük göbek bir yandanküçük küçük fönixlerin küllerinden yeniden doğan göbekleri delikleri kapattı. Ben bir köşeye sıkışıyordum. Sayın biletçi bir kültablasının altından çıktı ve alaattin'in sihirli lambası gibi bana bir bilet kesti. Elimde biletimi tutuyor ve kurtulmayı bekliyordum. Kuşların üç boyutlu gözlükler taktıklarını ve bana baktıklarını dehşetle izliyorum. Kuşlar elimdeki bilete bakıyorlar ve ağızları sulanıyor. Biletimdeki sözcükler onlara üç boyutlu görünüyor ve yemek için gagalarını uzatıyorlar. Bilet tümüyle sözcüksüz kaldı. Üzüntüyle annemi çağırdım. (Yuhalamalar). Güvercinlerden birinin gözlerinin içinden ilkokul öğretmenim çıkageldi. Bana biletçinin el yazısını taklit etmenin normalde çok ayıp olduğunu ama bu olağanüstü durumda yardım elini uzatacağını belirtti. Edebileceği yardım. Biletçinin el yazısını ve makinenin teknik yazılarını taklit etmeye uğraşıyorduk. Uğraştık epey. Ve sonuca yaklaştık. Ama birden gözlendiğimizi anımsadım. En başından beri gözleniyorduk. Kameralara kaydedildiğimizden emindim. Kondüktör geldiğinde onu rehin almaya karar verdim. Tek çıkış yolu buydu. Öğretmenim sahte-bileti tamamladıktan sonra bana iyi dersler diledi ve güvercinin gözlerine geri döndü. Cep telefonuyla şirketi arayıp yanlışlıkla tutuklandığımı en iyi olasılıkla akşam üstü veya yarın sabah gelirim bilemiyorum. Çok soğuk. Annemin göbeği büyüdükçe içerisi soğumaya başladı. Kalorifer petekleri etkisiz hale gelmişti...Türk kahvesi alır mısınız? Çok yorgunum. Herkes üstüme üstüme geliyor. Kahkaha efekti. İçerisi iyice havasızlaştı. Havasızlık beynime dokunuyordu. Fenalaştım. Bayılacak gibi olup simulakrlar görmeye başladım. Gördüğüm simulakr'da üç simurg kuşu yani yüz yirmi hüthüt kuşu bir arada uçuşuyorlardı. Bu kadar hüthüt kuşunun bir arada olmasından bunun bir simulakr olduğunu anlamalıydım. Hüthüt kuşlarının tümü silahlıydı. Organize bir birlik gibiydiler. Gözlerime doğru bir sorti yaptılar ve bütün odayı bombaladılar. Güvercinleri göremez oldum. Annemin göbeği çeşitli yerlerinden yara aldıve yavaş yavaş inmeye başladı. Her yer toz, duman ve irin olmuştu -kan, ter ve gözyaşı. Patlayan bomba parçacıklarından biri kafama saplandı ve ” (s.32)

“ Disko

Artist - pist

Kemik frekansı

Kemikte elektronik

Kemikte rap

Kemik kemiğe rap” (s.92)

5. “ Ur Lokantası” adlı eserde grafikler de kullanılmıştır. Bu grafikler bir bilgiyi örneklendirmek ya da somutlaştırmak için değil ironi katmak için bulunmaktadır.(UL: 10)

“ aletin, nesnenin ne olduğunu isteksizce merak eder ve Müzik koyulaşır ve Pis FM’in sloganı duyulur: öcünüzü almak istiyorsanız / hayalgücünüzü açık tutun!/Pis FM,95.3”

ya	pisliğiniz bol olsun...
ya	pisuvarsanatırsa , Pis FM de kanatır...
ya	kapınızın önünü temiz tutun radyonuzu pis...
Aida	onun bir kariyeri var, o Pis FM dinliyor...
ABBA	Pis Fm, sadece pisliğin simgesi...

6. Konuşma dilindeki telaffuz uzatmaları ekteki ünlülerin tekrarlanmasıyla gerçekleşmektedir.

Örneğin: İTALYAN SİRKİ GELİYOOOR (UL: 35)

7. Kopuk ve parçalı bir olay örgüsünün mevcut olduğu bu eserlerde cümleler iç içe geçmiştir. Kurallı cümle yapısıyla başlayan paragraf, giderek bozulan bir cümle yapısıyla son bulmaktadır. Bu durum her iki eserinde de mevcuttur.

“Kapsın kapsın iyi olur, diye bağırınca öbür tavuklar kararlılığımı yavaş yavaş yitiriyorum yazdığın her kelime ilerde aleyhine delil olarak kullanılabilir demek ister gibi bakıyor Süheyla yüreğimdeki hayvan sevgisini azaltıyor bu bakışlar o arada Ali geldi

ALİ Süheyla’ya doğru

Ah! Şahane görünüyorsun Süheyla

ALİ küçük bir an için bana bakar

N’aber”

8. İncelediğimiz metinlerde fiil çekimlerinde en çok kullanılan kip ekinin geniş zaman kipi (-r) olduğunu görmekteyiz. Cümlelerde geniş zamanın kullanılması, anlam çeşitliliğini sağlamaktadır.

“ Geniş zaman ile ilgili Fikriye Yılmazoğlu tarafından 2013 yılında yazılan makalede Türkiye Türkçesinde geniş zamanı ifade etmek amacıyla kullanılan “-Ar, -Ir, -r” ekleri ve bu eklerin olumsuz ya da soru cümlelerinde kullanımları, temel işlevleri olan geniş bir zamanı ifade etme anlamlarının yanında cümle içerisinde farklı anlamlarda da kullanıldığı, söz konusu ekin farklı anlamlarda kullanılmasında çeşitli dil bilgisi işaretleyicileri (zarflar vs. gibi) ya da tonlama ve vurgu gibi unsurların da etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.”(Demirci ve Kırmıt, 2016: 51)

“ Kral Baal elini uzatır ve Kırıl Nahar'ı ayağa kaldırır. Yukarı Mısır tanrıçası dişi akbaba gelir, oldukça eski tıp yöntemleriyle Kırıl Nahar'ı iyileştirir.”(PBKS: 81)

“ Savaşanlarda savaşmayı bırakırlar, çember daraltan bir halka gibi, her iki ordu ketleme tepkisi göstererek donakalır.” (PBKS: 80)

9. “ Postmodern bir kız sevdim” adlı eserde “ Evet, şair efendi, o genç kız...” cümlesi 120 farklı şekilde yazılmıştır. Bu durumu permütasyonla izah edilmiş ve edebiyatın permütasyonla ilgisi olmadığı da açıklanmıştır.

Yukarıda verdiğimiz cümlede her sözcüğü bir rakamla eşleştirmiştir. “ Evet 1, şair 2, efendi 3, o 4, genç 5, kız 6” ve “ 1*2*3*4*5 eşittir 120” Bu kelimelerin 120 değişik sıralanış biçimini alt alta yazmaya karar verdi” şeklinde açıklama yapmıştır. (s. 28,29,30,31)

01 (a ,b ,c, d, ,e) Gençkız Gençkız Gençkız Gençkız Gençkız (s.28)

18 (c, a, e, d, b) Efendi Evet Gençkız O Şair (s.29)

55 (e, a, c, d, b) Gençkız Evet Efendi O Şair (s.30)

92 (e, a, b, d, c) Gençkız Evet Şair O Efendi (s.31)

10. Yazar aşkın ömrünü altmış saniyeye sığdırmıştır. Bir dakikanın bütün saniyelerini sıralamıştır. “1,2,3,4,5,6,7.....”(PBKS: 39)

11. Yazar, “ Postmodern bir kız sevdim” adlı romanda 109 – 112 sayfaları arasında romanın anlatımı devam ederken anlatım akışı kesilerek “ İsim Taarruzunda İsalet Eden Bombalar ” başlığı altında birçok insan, nesne,ülke, kavram ,eser, sanatçı vs. adları yazmıştır.

Ayrıca yazar, bazen romanın akışını kesip ünlü bir şairin şiirini paylaşır ve şiiri şekil, fonetik, semantik açılardan incelemeye başlar.(PBKS: 54) Bu durum söz dizimi açısından anlamsal kopukluğa neden olmaktadır.

“ İsim Taarruzunda İsabet Eden Bombalar

Kerime Nadir, Nadir Nadi, Yaşar Nabi...Cumartesi, Asi Gençlik...”

12. Yazar, romanın bazı bölümlerinde akışı keser ve romanın mesajlarını sıralamaya başlar. (PBKS: 58-59)

Romanın herhangi bir yerinde anlatılan konuyla ilgili anlam ilişkisi olmayan kesik bir gazete haberi verilir.(UL: 101)

13. Postmodern romanlarda görülen metinlerarasılık ve kopuklu söz dizimi romanda bilinç akımı tekniğinin kullanıldığı bir göstergesidir. Tamamlanmayan, eksilteli ifadelerin modern insanın bilişsel karmaşasını yansıttığı söylenebilir. Bu durum postmodernist akımın söz dizimi üzerindeki bilinçli tavrını ortaya koymaktadır.

14. Bir sözcüğü yatay, dikey ve çeşitli şekillerde yazılması da postmodern edebiyatın yansımasıdır. Söz dizimsel olarak farklı bir yaklaşımın etkisini göstermektedir. (PBKS: 144)

bal

bal

bal bal BaL BaL baL

bal

bal

bal

bal

15. İncelediğimiz metinlerde paragraf düzeni karmaşıktır. Paragraf geçişleri hem şekilsel hem de semantik açıdan karmaşık ve dağınıktır. Her iki durumda da belirli bir çizgiden söz edilemez.

16.“*Bu tür metinlerde dil, bir iletişim aracı olmaktan çok “amaç” olarak ele alınmıştır. Nesnelere, nesnelere arasındaki ilişkileri, özne nesne arasındaki bağı kuran ve betimleyen bir anlatı aracıdır. Çok renkli tabloları şiirsel bir edayla resmeden niteliğe sahiptir. Postmodern anlatılarda anlatım teknikleri çeşitlenmiştir.*” (İşıksalan, 2007: 437)

Modernist eserlerde sergilenen dilden farklı bir dil ve üslup kullanıldığını net bir şekilde ifade edebiliriz. Eserlerde yer yer semantik açıdan belirsizliğin arttığını söylemek mümkündür.

“ **Disko**

Artist - pist

Kemik frekansı

Kemikte elektronik

Kemikte rap

Kemik kemiğe rap” (s.91)

17. Bağdaşımalar, benzetmeler, arka arkaya gelen, birbirinden tamamen bağımsız cümleler metnin imgeli üslubunu kuvvetlendirmiştir.

“Zühre büyük bir çölde, kayıp bir kentte, tek başına yaşamaktadır. Yanına erkek yaklaştırmaz. Erkekler hayvanlardır bilirsiniz. Zühre kendi kendini dölleyerek doğum yapabilen tek kadın olduğundan kentin ermişi, büyücüsü ilan edilmiştir. Zühre bütün gününü tarot kartlarıyla fal açarak geçirir. Ekibimiz Tahir'i aramaya çıkar. Anadolu karış karış gezilir. Tahirsiz bir Zühre filmi herkesi sıkılmaktadır. Derken bizi gazeteci dostum Ahmet Cemil kurtarır. Bir marangoz ararken Tahir'in marangozhanesine girer, Tahir'i görür görmez tanır, hemen ona durumu açar. Tahir ilgisiz davranır. 'Biz Zühre'yle yıllar önce ayrıldık kendi kendimizi dölleyerek çoğaltıyoruz.” (PBKS: 31-32)

18. Her iki eserde de kesik cümlelerin kullanımı geniş yer tutmaktadır. Postmodern romanlarda mizahı canlı tutmak amacıyla kesik cümle örnekleri çok görülmektedir. Yükleme tamamlanmış kurallı cümle geleneği yerine, postmodern romanlarda görüldüğü gibi kesik cümleler tercih edilmekte ve ironik söylemin zihinde tamamlanma işlemi okuyucuya bırakılmaktadır.

“Kesik tümce söze duyusallık kazandırır, imgelem gücümüzü çalıştırır. Kesilen tümcenin eksik bırakılan ögenin anlamını imgelem gücümüzle tamamlarız. Yüklemin bulunmayışı, tümceyi anlamsız bırakmaz, tersine, anlamı daha etkili kılar.” (Dizdaroğlu,1976,s.274)

- “ Küstah diri...”(PBKS: 19)
- “ –toz bulutu...vın...” (UL: .94)
- “ – birkaç çocuk...” (UL: 93)
- “ -sıraya bol gelen...”(UL: 79)
- “-sırada gevşeyen...” (UL: 79)
- “ ...leylekler, kabartmalar, dizgiciler, kitap fuarları, balıklar, kaplumbağalar ve mektuplar...” (UL: 109)
- “ büyük gürültü...” (UL: 109)
- “ Pis Fm, sadece pisliğin simgesi.” (UL: 10)
- “- evet her şeye..”(UL: 87)
- “- hepimizin tek tek ceplerinden mi..” (UL: 86)
- “ işte böyle...” (PBKS: 65)
- “ ...söylem gibi, söylenim gibi...”(PBKS: 74)
- “ ...ruhsal enerjin de kadınsı oldukça...” (PBKS: 77)
- “ ...nesi eksik, bence yaşam...” (PBKS: 99)

19. Yazar, her iki eserinde ünlem grubunu çok kullanmıştır. Söz dizimi açısından cümle kuruluşuna katılmayan bu kelime grubu (Karahan, 2017: 71)

yazarın ironik tutumunu kuvvetlendirmiştir.

- “ **Ah o genç kız!**” (PBKS: 27)
- “ **Ah!** Tahir ile Zühre için...”(PBKS: 43)
- “Tahir, “**Ah! Kadınlar!** Aynısınız.” sandalyesinde kaykılarak, **ah! diyaloglar!** aynısınız.” (PBKS: 45)
- “Oysa mesele aşktı be!**Ah! Ah!** “(PBKS: 63)
- “Şair Süleyman, **canım sevgilim!** “(PBKS: 65)
- “Süheyla, **canım benim!** “(PBKS: 76)
- “Açıklama: **Ey kalem!** “(PBKS: 103)
- “ **Ah!** Şahane görünüyorsun Süheyla.” (PBKS: 114)

Sonuç

Postmodernizm, akım olarak dünya edebiyatında bilimsel bir söylem oluşturamamıştır. Postmodern romanların inceleme teknikleri edebiyat dünyasında çalışılmamış bir alandır. Bu nedenle postmodernizm ile ilgili çalışmalar modern edebi metotlarla araştırmalarda kullanılmaktadır. Bu çalışmada postmodernizmin kısıtlı akademik araştırmalarıyla metinlerimizi değerlendirmeye çalıştık. Postmodernizm ideoloji, kuralcılıktan çok insanoğlunun dünya karşısındaki tutumuyla ilgilenir. Geleneği yıkma bu akımın amacını oluşturmuş gibidir. Bu söylemler ışığında söz diziminin de sınırlarını aşmayarak bazı sorulara cevap bulmaya çalıştık.

“Postmodern bir kız sevdim ve Ur Lokantası” adlı eserlerinde postmodern romanın gerektirdiği bütün farklılaşmalar ve kopuşlar ortaya konmuştur. Yer yer yapı bakımından geleneksel yapı dışında farklı cümleler olmasına karşın Süreyya Evren’in dili gramer açısından Türkçenin kurallarını yansıtmaktadır. Romanları, kişilerin eylemleri üzerine kurulmuştur. Cümleleri, sıralı, uzun cümlelerin kullanımına dair iyi örneklerdir. Birinci romanda (Ur Lokantası) cümleler hayli kısa ve düzensiz bir yapı ortaya koyarken, sonraki eserde (Postmodern Bir Kız Sevdim) cümleler giderek uzamaya başlamış; daha düzenli, sistemli, kurallı bir cümle yapısı ortaya konmuştur.

Romanlarında kullanılan uzun sıralı cümleler, basit cümlelerin virgül, noktalı virgül veya bağlaçlarla birbirine bağlanmasından meydana gelmektedir. Romanlarda Türkçe çok etkin bir şekilde kullanılmıştır. Bu etkili dil yüklemlemlerle sağlanmıştır. Zarf tümleçleri de romanlarda sık tekrar edilen bir diğer öge olmuştur. Ayrıca romanlarında masalımsı bir hava olmasına rağmen cümleler realist, güncel bir atmosfer biçiminde kullanılmıştır. İlk bakışta fark edilemese de dikkatli incelendiğinde ifadelerin derin, yoğun söylemleri temsil ettiğini görmek mümkündür. Bu durum, yazarın üslup kaygısının olmadığı eserlerinde açık bir şekilde kendini hissettirir. Bu kaygının olmaması tamamen

üslup ve söz diziminin bozulmasına neden olmamıştır. İncelenen eserlerinin bir bölümü günlük bir bölümünün hatıra gibi edebi türleri çağrıştırmaları yazarın postmodern tekniğinin belirli bir edebi türün kriterlerine bağlı kalmaması anlayışını kuvvetlendirmiştir.

Bu çalışmada postmodern romanlarda görülen modern akımdan farklı söz dizimsel kullanımlar, incelenen eserlerden yola çıkılarak tespit edilmiş ve değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmamın bu anlamda alana katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

Kısaltmalar

PBKS: Postmodern Bir Kız Sevdim

UL: Ur Lokantası

vb.: Ve benzeri

Kaynakça

- Demirci, M. ve Kırmıt, D. (2016). Tarihi Türk Lehçelerinde Ve Türkiye Türkçesinde Geniş Zaman Üzerine Bir İnceleme, *Route Educational and Social Science Journal*, 3 (3), 51-85.
- Demirtaş, M., (2015). *Postyapısalcı Edebiyat Kuramı*. İstanbul: Otonom Yayıncılık
- Dizdaroğlu, H. (1976). *Tümcebilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ecevit, Y. (2016). *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Emre, İ. (2006). *Postmodernizm ve Edebiyat*. Ankara: Anı Yayınları.
- Evren, S. (1993). *Postmodern Bir Kız Sevdim*. İstanbul: Mitos Yayınları.
- Evren, S. (1999). *Ur Lokantası*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- İşıksalan, N. (2007). Postmodern Öğreti ve Bir Postmodern Roman Çözümlemesi: Kara Kitap/Orhan Pamuk, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 419-466.
- Karahan, L. (2017). *Türkçede Söz Dizimi*. 24. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Koçakoğlu, B. (2010). *Postmodernizm Sorunsalı ve Türk Anlatısında Geleneksel Tahkiyenin İzleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstütüsü, Konya.
- Murphy, J. (2000). *Postmodern Sosyal Analiz ve Postmodern Eleştiri*. (Çev. H. Arslan), İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Özot, G. S. (2014, İlkbahar). Postmodern Roman: Kurgu, Dil ve Kişiler Kadrosu, *Turkish Studies*, 9 (6), 973-987.
- Rosenau, P. M. (1992). *Postmodernizm ve Toplum Bilimleri*. (çev. T. Birkan), İstanbul: Ark Yayınları.
- Uçan, H. (2008). J. Derrida ve Dil Bağlamında Postmodernizm, *Hece Dergisi*, “Düşüncede, Edebiyatta, Sanatta Postmodernizm Özel Sayısı”, (477), Ankara.